

YAPON TILI GRAMMATIKASINI O'RGATISH USULLARINING MADANIYATLARARO MULOQOT NUQTAYI NAZARIDAN INNOVATSION TAHLILI

Mo'minova Xumora Abdukarim qizi
O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

Annotatsiya: Grammatika- yapon tilini o'qitishning muhim asosiy bo'limi sanaladi. Grammatika va uning qoidalarini o'rgatishda o'quvchilarning madaniyatlararo muloqot qobiliyatlarini tarbiyalashga alohida e'tibor berish kerak. Biroq, hozirgi yapon grammatikasini o'qitishda madaniyatlararo ma'lumotlarning yetarli emasligi kabi ba'zi muammolar mavjud. Shunga asoslanib, ushbu maqolada avvalo hozirgi yapon ta'limotidagi muammolar tahlil qilinadi, so'ngra hozirgi yapon ta'limotida keng qo'llaniladigan o'qitish mazmuni, g'oyalari va usullari qiyosiy tahlil qilinib, yapon tilini o'qitish nuqtayi nazaridan qaysi g'oya va usullar mos kelishi ko'rsatib o'tiladi. Bir qancha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar asosida madaniyatlararo muloqot uchun yapon tili grammatikasini o'qitishning samarali usullari ham ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Madaniyatlararo muloqot; yapon tili grammatikasini o'qitish; innovatsiyalarni tahlil qilish ; optimallashtirish va diversifikatsiya qilish.

Kirish

Yurtimizda yapon tilini o'rgatishda biz doimo lug'at va grammatika kabi asosiy o'qitish mazmuniga katta e'tibor qaratganmiz. Yapon tilini o'qitishning rivojlanib borishi bilan biz asta-sekin o'quvchilarning yapon tili grammatikasini o'zlashtirish va qo'llash darajasini oshirdik. So'nggi yillarda O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi ko'p qirrali aloqalarning uzluksiz kengayishi va chuqurlashishi bilan yapon tilini o'qitish ta'lim tushunchalarida yangilandi va optimallashtirildi. Yapon grammatikasini o'qitish usullari ham tez optimallashtirildi va diversifikatsiya qilindi. O'zbekistonda yapon tili ilmiy izlanuvchilari, o'qituvchilari va tadqiqotchilarining chuqur izlanishlarining keng ko'lamda ortishi bilan turli grammatika tizimlari yaratildi, bu esa yurtimizda yapon tilida faol izlanish olib boorish va amaliyotlarning samarali natijasidir. Biroq, tez orada u ham chalkashlik keltirdi va birinchi darajali yapon o'qituvchilari uchun qiyinchiliklar tug'dira boshladi. Yapon tili grammatikasini sifatli o'qitish va e'tibor berish uchun talabalarda avvalo, madaniyatlararo kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish uchun muammolarni tahlil qilish, ularning ijobiy va salbiy tomonlarini samarali muvozanatlash va o'qituvchilarga yordam berish uchun turli grammatika qonun-qoidalarini tahlil etish zaruriyati paydo bo'ldi. Yapon tili grammatikasi o'zbek va ingliz tilidan mutlaqo farq qiladi, ammo bu ushbu tillarga qaraganda qiyinroq, degani emas.

Ba'zi qoidalar ingliz yoki roman tillariga qaraganda ancha sodda va tushunarli. Masalan, yapon tilida artikl, jins yoki birlik/ko'plik shakllari mavjud emas; Yapon tilida faqat hozirgi va o'tgan zamonlar mavjud. Yapon tili grammatikasining xususiyatlarini o'rganish tilni tushunishingizni chuqurlashtiradi va tilni o'zlashtirish jarayonini tezlashtiradi.

Asosiy qism

1. Madaniyatlararo muloqot nuqtayi nazaridan yapon tilini o'qitish muammolari.

Ikki davlat o'rtasida hududlararo aloqalarni, tartibli mehnat migratsiyasi, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniy almashinuv sohalarida hamkorlikni kengaytirish masalalari do'stlik va strategik sheriklik munosabatlarining yangi davrini boshlab beradi. Sarmoyalardan tashqari, yetuk mutaxassislarining ish tajribasini o'rganish, undan amaliyotda foydalanish orqali mamlakat iqtisodiy salohiyatini, xodimlar ishining sifati va samaradorligini oshirish imkonini beradi. Yurtimizda so'nggi yillarda yapon tilini chuqurlashtirib o'rganishga katta e'tibor qaratilmoqda, xususan, yapon tili va uning grammatikasi chuqur qaytadan tahlil qilinib, innovativ metodlardan qo'llanilmoqda.

Yapon tili o'qituvchilari ta'lim berish jarayonlarida yapon tili grammatikasi kabi ushbu tilga asoslangan ta'limotga katta ahamiyat beradilar. So'nggi yillarda yurtimizda ham yapon tilini o'rgatishda madaniyatlararo muloqotga yetarlicha e'tibor qaratilmoqda, biroq o'quvchilarning madaniyatlararo bilimlarini, madaniyatlararo muloqot va yapon tilini qo'llash qobiliyatini rivojlantirishga e'tibor berilmayapti. Shu sababli ham dars jarayonlarida talabalar yapon tilini mashq qilishlari va amaliyotda yaponlar kabi qo'llashlari qiyin. Yapon tilini o'qitishda shu kabi qiyinchiliklar va muammolar mavjud bo'lib, ular keyingi bosqichlarda til ko'nikmalarini oshirishga to'sqinlik qiladi. Ikkinchidan, yapon madaniyatini o'rgatish va o'qitishda kommunikativ qobiliyatlarni o'rgatishning yo'qligi nafaqat o'quvchilarni yapon madaniyatini tushunmasliklariga olib keladi, balki ularni yagona va nomukammal o'qitish jarayonidan charchatadi. Shuning uchun yapon tili grammatikasi qadrlanmaydi va talabalarda hattoki charchash hissi paydo bo'ladi, oqibatda ularning grammatikani o'rganishga bo'lgan qiziqishi va grammatikani qo'llash tashabbusi kamayadi, bu esa yapon tilini chuqur o'rganishga to'sqinlik qiladi.

2. Yapon tilini o'qitishda urg'u berilishi kerak bo'lgan asosiy nuqtalar

Birinchidan, zamonaviy yapon grammatikasini o'qitish yapon madaniyati tarkibiga kirib borishi kerak. Talabalar yapon tili bo'yicha faqat cheklangan bilimga ega, shuning uchun o'qituvchilar o'quvchilarga O'zbekiston va Yaponiya o'rtasidagi madaniy farqlarni tushunishga yordam berishlari, yapon lug'ati, grammatikasi bo'yicha yapon madaniy muloqotining xususiyatlarini tushunishlari uchun yo'l-yo'riq ko'rsatishlari va yapon madaniyatining xususiyatlarini tushunishga ularning e'tiborini

jalb qilishlari kerak. Natijada talabalarning grammatikani o'zlashtirishi va uni dars jarayonlarida qo'llashi yaxshilanadi.

Ikkinchidan, yapon madaniyatida tana harakatlari va tiliga e'tibor berilishi kerak. Yapon madaniyatining "tana tili" va harakatlari bizning mamlakatimizdan juda farq qiladi va bu ham yapon madaniyatining asosiy xususiyatidir. Talabalarning yapon tili grammatikasi va yapon tilidagi boshqa bilimlarni to'g'ri qo'llashini yaxshilash uchun talabalar yapon madaniyatida umumiy va muhim "tana tili"ni o'zlashtirishlari kerak. Bu esa talabalarning bilimini oshirish uchun juda muhim va foydalidir.

Nihoyat, til o'rganuvchilar va o'quvchilarning og'zaki ifoda ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratishimiz kerak. Chet tilini o'qitishda og'zaki nutqni o'rgatish juda muhim qismidir. Talabalar uchun grammatika va boshqa muloqot bilimlarini to'g'ri qo'llashning zaruriy shartidir. Shu sababli, o'qituvchilar o'quvchilarning yapon tilida og'zaki ifoda etish qobiliyatini va muloqot qobiliyatini turli xil o'qitish shakllari orqali yaxshilashlari kerak, shunda o'quvchilar norasmiy ta'limni to'g'ri muloqot qilish va ifoda etishni bilishlari mumkin.

3. Yapon tili grammatikasini o'rgatish usullarining qiyosiy tahlili

Grammatika darsliklarining oldingi versiyalarida o'qitish tushunchalari ko'proq an'anaviy va mazmuni yoritilgan matnlardan keng foydalanilgan. Yapon tili grammatikasi amaliyotda yanada puxta va murakkab tizimlidir. Shu sababli, ko'p yillar davomida hech qanday tub o'zgarishlar bo'lmasa-da, foydalanish darajasi yuqori, ammo shunday bo'lishiga qaramay, o'quvchilar doimo uni o'rganishda va ishlatishda qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar. Universitetimizning grammatika darsligi an'anaviy grammatika tizimida katta islohotlarni amalga oshirdi. U talabalarning amaliy qobiliyatlari va hamkorlik ruhini rivojlantirishga urg'u beradi va ular bilan bog'liq aniq maqsadlar va qo'llab-quvvatlovchi rejalarga yoritib berdi. Darslik bilim va ko'nikmalarga e'tibor beradi va uning tuzilishi an'anaviy tizim bilan taxminan bir xil, shuning uchun zamonaviy yapon o'qituvchilari tomonidan ijobiy baholandi. Biroq, grammatika tizimidagi mazmun-mohiyat murakkab bo'lib, o'qituvchilar bilimlarni oqilona tartibga solish va samarali o'rgatishda muammoga duch kelishadi.

Talabalarga grammatik bilimlarni qo'llash qobiliyatini va madaniyatlararo muloqotning interaktivligini yaxshilashga yordam berish uchun o'qituvchilar o'quvchilarga grammatika va madaniyatlararo amaliyotni qo'llash uchun muhit yaratish uchun maktabdan tashqari kundalik hayotni o'qitishda tegishli madaniyatlararo muloqot faoliyatini amalga oshirishlari mumkin.

Bundan tashqari, yapon tilini qo'llashda talabalarning ishtiyoqi va tashabbusini va yapon tilini ifodalashga bo'lgan istagi va qiziqishini oshirish uchun yapon madaniyatiga oid yapon tanlovlari, masalan, yapon animatsiyasini dublyaj qilish musobaqalari ham o'tkazilishi mumkin.

Xulosa

Turli darsliklarning o'qitish tushunchalari, mazmuni va mos o'qitish usullariga ko'ra, o'qituvchi o'z maktabining yapon mutaxassisligining o'ziga xos xususiyatlariga ko'ra o'qitish mazmunini optimallashtirishi kerak. Joriy o'qitishning asosiy e'tibori o'sha xorijiy va chet tilini qo'llash qobiliyati, keng qamrovli sifat va boshqalarga qaratilishi kerak. Shuning uchun o'qituvchilar ta'lim mazmunini yetkazish va talabalarning o'rganish samaradorligini oshirish uchun ilg'or o'qitish usullaridan foydalanishlari uchun an'anaviy tarkibni tartibga solishlari kerak. O'qituvchilar o'quvchilarni maktabdan keyingi ta'lim va konsolidatsiyani moslashuvchan va avtonom tarzda o'tkazishga yo'naltirish uchun aralash o'qitish va boshqa usullar bilan birgalikda mikro-sinflar va boshqa bog'langan materiallar yoki platformalardan foydalanadilar. Murakkab tarmoq resurslari va notekis sifat tufayli o'qituvchilar maktab veb-saytidan foydalanishlari mumkin. Grammatikani o'qitishda tarjima o'qitish va to'g'ridan-to'g'ri o'qitish keng qo'llaniladigan usullardir. Shuningdek, tarjima pedagogikasi talabalarni o'zbek va yapon iboralarini tushunishga undashi mumkin, bu ularning yapon tili grammatikasini o'zlashtirishi va o'quvchilarning xotira qobiliyatini talab qiluvchi madaniyatlararo bilimlarni integratsiyalashuvi uchun foydalidir va keng ko'lamli izlanishlarni talab qiladi. Bu esa o'z navbatida, madaniyatlararo muloqot uchun juda foydali. Talabalar uchun samarali og'zaki muloqotni rivojlantirish uchun to'g'ridan-to'g'ri o'qitish usulini interfaol sahnalar bilan birlashtirish kerak, bu ayniqsa, bu o'quvchilarning madaniyatlararo muloqotda og'zaki muloqot qobiliyatini yaxshilashga katta yordam beradi. Shuning uchun til grammatikani o'qitishda ta'lim sifatini madaniyatlararo muloqot nuqtayi nazaridan yaxshilash uchun ushbu ikki usulni vaziyatli o'qitish, tarmoq resurslari va boshqalar bilan birlashtirish kerak.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston-Yaponiya davlatlaridagi o'zaro savdo-sotiq, siyosat va madaniyat almashinuvi chuqurlashib borar ekan, jamiyatimizda yapon mutaxassislariga talab yuqori bo'lib, madaniyatlararo muloqot mahorati o'ta muhim bo'lib qoladi. Shuning uchun til o'qituvchilari ma'lum tilni o'qitishdagi muammolarni chuqur tahlil qilishlari, ularni umumiy birlashtirishlari kerak bo'ladi, turli darsliklarning afzalliklari va yapon mutaxassisliklarini yaxshiroq tushunishga undash uchun o'qitish usullaridan mos ravishda foydalanishlari, grammatika va boshqa jihatlar bo'yicha asosiy bilimlar va talabalarning ko'proq muloqot qilishda madaniyatlararo qobiliyatlarini oshirish ko'nikmalari va kommunikativ qobiliyatga e'tibor qaratishlari lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. O'zbekiston-Yaponiya hamkorlik istiqbollari. 04/13/2016//
Int.:<https://mineconomy.uz/uz/node/1153>

2. Tashqi ishlar vaziri janob Taro Asoning Yaponiya Milliy matbuot klubidagi nutqi. Markaziy Osiyo tinchlik va barqarorlik yo'lagi sifatida, 2006 yil 1 iyun
3. Asia as a Corridor of Peace and Stability, June 1, 2006//URL: <http://www.mofa.go.jp/region/europe/speech0606.html>.
4. Oliy Majlis Senati Raisining birinchi o'rinbosari Yaponiya elchisi bilan uchrashdi. 03 Noyabr 2021// Int.:<https://xs.uz/uz/post/olij-mazhlis-senati-raisining-birinchi-orinbosari-yaponiya-elchisi-bilanuchrashdi>.
5. Grammar of the Japanese language. Introduction. Phonology. Supraphonology. Morphonology. Vardul I. F., Alpatov V. M., Starostin S. A. M.: Eastern literature, 2000. pp. 102-116.
6. Zhen Long. Katta kurslarda yapon mutaxassisliklari uchun topshiriqlarga asoslangan o'qitish rejimini qurish va qo'llash [J]. Xususiy texnologiyalar, 2017 (10).
7. Peijuan Du. Kollejda yapon tilini o'qitishda madaniyatlararo kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish to'g'risida [J]. Zamonaviy aloqa, 2017 (07): 203 + 202.